

f) Für den Unterricht im Zeichnen und der geometrischen Formenlehre.

Ein Würfel, eine Kugel, ein Kegel, ein Cylinder, eine dreiseitige Pyramide, ein sechsseitiges Prisma und Zeichenvorlagen.

Überdies werden noch folgende Lehrmittel als wünschenswerth bezeichnet:

Ein Meterquadrat, eine Elekrisiermaschine, ein Tellurium, physikalische Wandtafeln und Gesangswandtafeln.

Bei diesem Anlasse findet sich der k. k. Landesschalrath bestimmt, die Leiter an Volksschulen und die k. k. Bezirksschulinspektoren wiederholt auf die Bestimmungen der hohen Ministerialverordnung vom 25. März 1873 Z. 1418 hinzuweisen, wornach in den Schulen keine anderen, als die vom hohen Ministerium für Cultus und Unterricht für zulässig erklärten Lehrtexte und Lehrmittel in Verwendung genommen werden dürfen.

Laibach am 19. Dezember 1874.

K. k. Landesschulrath für Krain.

Književnost.

Zgodovina Cerkljanske fare, spisal Ivan Lavrenčič, založil Anton Golobič. Pod tem naslovom je izšla te dni zelo lična knjiga (158 strani) s podobo sedanje farne cerkve v Cerkljah. Predstavlja se nam kot IX. zvezek „Zgodovine farâ ljubljanske škofije“, katero izdaja neumorni deželni arhivar g. Anton Koblar. Ne bomo se motili, ako imenujemo tega slovenskega zgodovinarja „dušnega očeta“ tega najnovejšega ploda na slovenskem zgodovinskem polju, saj g. pisatelj sam pravi, da sta mu s podatki in pojasnili največ pomagala g. župnik Golobič in g. arhivar Koblar. Prizadevanje tega gospoda je obrodilo do sedaj že jako bogat sad in je bilo med Slovenci tudi z zasluženjo pohvalo odlikovano.

Gospod pisatelj je v tej knjigi z neizrečeno marljivostjo zbral vsa tiskana poročila o cerkljanski fari, katera našteva v uvodu, dalje se je poslužil zanimivih virov, ki so se našli v notarijskem arhivu v Vidmu, v knezoškofjskem v Gorici, v deželno-muzejskem v Ljubljani in v deželnem arhivu v Gradci. Pa tudi farni arhiv cerkljanski hrani marsikatero zanimivo pismo in gornjegrajski urbarij pojasnjuje dobro posestne in davkarske razmere nekaterih podložnikov cerkljanske fare. Od novejših zbornikov služila sta g. pisatelju najbolj Schumijev „Urkunden- und Regestenbuch für Krain“ ter Oroznova spisa „Benediktinerstift in Oberburg“ ter „Das Dekanat Oberburg“.

Knjiga je zelo primerno razdeljena na sledeča poglavja: Prirodnoznanški opis cerkljanske fare, statistični opis cerkljanske fare, verjetne misli o začetku fare, fara pod oglejskim patrijarhatom od začetka do l. 1751., fara pod goriško nadškofijo 1751—1787, fara pod ljubljansko škofijo 1787—1890, cerkve v fari, zidana znamenja v fari, župni dvorec in kapelanija, nekdanji dohodki župnikov, soli v fari, cerkljanski

zdravniki, odlični Cerkljani, cerkljanski častni občani ter dve prilogi. Zelo zanimivi sta prezadnji dve poglavji, ker podajeta životopise mnogih še sedaj živčih, ali pa pred kratkim umrlih rodoljubov in res je, „da bode marsikdo samega sebe notri našel“.

Taka razdelitev knjige je zelo naravna in priporočanja vredna; k večemu bi se moglo še dodati poglavje „o prirodnih nezgodah in drugih nesrečah“ (potresi, povodnji, požari, kužne bolezni, kobilice itd.) In mi bi zelo želeli, da bi gospodje učitelji, ki opisujejo okrajna glavarstva kot šolske kotare, pri sestavljanju svojih opisov posnemali Lavrenčičevo knjigo in sistematično opisovali najpoprej prirodnoznanke in statistične razmere celega glavarstva, da bi se tako izognili nepotrebnemu ponavljanju. Tudi zgodovinske podatke naj bi gg. učitelji tako marljivo izbirali in vestno presojali, da bodo njih popisi celemu stanu na čast služili. Domača zgodovina in domoslovje je sploh polje, na katerem duhovniki in učitelji najlože in najuspešneje delujejo. Saj pa tudi dobé najhvalejnejše čitatelje, ker se vsak človek najbolj zanima za razmere svoje najože domačije. V tem oziru ni nikakor odveč, ako se pové tudi površino dotičnih občin v hektarih, potem pa koliko iznaša površina polj, travnikov, gozdov itd., ker se dajo iz tega nezmotni sklepi o narodnem gospodarstvu in blagostanji občine izvajati.

Pisava je v knjigi živahna in zelo mična. Zanimivost povzdigujejo tu pa tam vpletene narodne pripovedke in nazorji narodnega mišljenja. Jezik je zelo gladek in pravilen. Kot posebnost naj omenim, da g. pisatelj dosledno piše v lokalu singularovem moških in srednjih samostalnikov **u**, mesto **i**, kar nas mnogo približuje hrvaščini.

Cena lični knjižici je primeroma zelo nizka, namreč nevezanemu izvodu 90 kr., vezanemu pa 1 glđ. Ker gg. pisatelj in založnik gotovo nista nameravala z izdajo knjige plodonosno podjetje početi, priporočati moramo najtopleje vsem, ki se za naše domoslovje zanimajo to zares izvrstno knjigo, da gg. izda-

jatelji ne bodo trpeli še materialne škode poleg obilnega truda, ki so ga s sestavljanjem in izdavanjem imeli. Zlasti šolskim in farnim knjižnicam bode izvestno dobro došel ta najnovejši plod naše literature.

S. R.

Naši dopisi.

Iz Kranja. Dnevni red okrajne učiteljske konferencije za kranjski okraj dne 16. malega srpana 1890 ob 9. uri dopoldne v Kranju.

1. Otvoritev konferencije.
2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika o stanju šolstva.
3. Določitev in razdelitev tvarine iz redij za posamezne razrede in oddelke na raznih kategorijah ljudskih šol (za vsako kategorijo šol izbran odsek določi po jednega poročevalca).
4. Metoda začetnega pouka v zemljepisji na ljudski šoli (poroča g. nadržitelj L. Jeleneč).
5. Določitev jednotnih zvezkov za vse šole v okraju (poroča na podlagi obravnave dotičnega odseka g. učitelj I. Pezdič).
6. Določitev učnih knjig za bodoče šolsko leto.
7. Poročilo knjižničnega odbora. — Volitev tega odbora. (Nasveti za nakup novih knjig naj se tri dni pred konferencijo pismeno stavijo pri tem odboru).
8. Volitev stalnega odbora.
9. Posebni nasveti (ti naj se vsaj tri dni pred konferencijo pismeno stavijo pri stalnem odboru).

Iz Komna. Učiteljsko društvo za sežanski okraj je imelo dne 1. velikega travna svoj letni občni shod v Sežani, katerega se je udeležilo 20 učiteljev in 4 učiteljice. — Med nami je bil prisoten tudi naš gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik D. Sinkovič.

Predsednik g. A. Beniger pozdravi točno ob 10. uri navzoče, osobito pa g. nadzornika, katerega učiteljstvo z živio-klici pozdravi. — Ko se zapisnik zadnjega zborovanja po g. tajniku I. Banotu prečita ter brez ugovora vzprejme, pojasnjeval nam je g. nadzornik statistično popisovanje ljudskih šol za l. 1890. — Predsednik se mu na to v imeni društva srčno zahvali.

Sledilo je potem blagajnikovo (g. Sila) poročilo, iz katerega smo posneli, da ima društvo okoli 43 glđ. v denarnici, 20 glđ. naloženih v poštni hranilnici in okoli 40 glđ. pa še od nekotih društvenikov iztirjati.

Za delegate k občnemu zboru „Zaveze“ so bili izvoljeni: gđ. Štrukelj, gg. Luznik, Starec in Sila.

Potem je sledila volitev društvenega odbora. Z večino glasov so bili izvoljeni: gg. Benigar Anton, Bano Ivan, Kante Matej, Leban Anton, Luznik Alojz, Sila Svitoslav in Starec Jakob.

K društvu sta pristopila dva nova uđa in sicer gđ. Ivana Lozej in g. Martin Kosec. Potem je pa prišlo več predlogov na vrsto, kateri so bili vzprejeti. Končno sklene g. predsednik zborovanje s primernimi besedami. Takoj potem je imel novi odbor svojo prvo sejo, da so se dotični funkcionarji izvolili.

Na predlog podpisanega so izvoljeni bili: gg. Benigar Anton predsednikom, Kante Matej podpredsednikom, Bano Ivan tajnikom, Sila Svitoslav blagajnikom, Luznik Alojz, pevovodjo, Starec Jakob in Leban Anton odbornikoma.

Po zborovanji podali smo se vsi v gostilno g. župana Mahorčiča, kjer smo imeli skupni obed. — Med seboj smo občevali prav bratovski in smo preživeli lep dan, kajti v življenji učiteljev imamo malo takih. — Na srečno in veselo svidenje! A. L.

Iz radovljiškega šolskega okraja. „Narodov“ g. dopisnik poroča, da je učiteljstvo kranjskega okraja spalo. Učiteljstvo našega okraja pa ni spalo, ampak bilo je mrtvo, kajti ne jedne vrstice še ni prinesel „Tovariš“ o našem okraju. Hvala Bogu, da je pomladansko solnce vzbudilo tudi v nas malo življenja. Sedaj so imeli že skoro vsi okraji okrajna učiteljska društva, le pri nas se ni nihče zmenil za take stvari. Bržkone je temu vzrok prelega sloga (?), ki vlada v našem okraju. Pri navadni učiteljski konferenciji dne 30. mal. travna se je sprožila misel, da se tudi pri nas osnuje društvo. V osnovalni odbor so bili voljeni: gg. Bernard, Kovšca, Pianek, Rozman Ign. in Žirovnik. Prvo sejo je imel začasni odbor 8. vel. travna. Kaj je sklenil ni še znano, razven da ima 12. roznika drugo sejo.

Pozneje Vam hočem poročati, g. urednik, še kaj, ako Vam drago.*

—n—

Iz kamniškega okraja. Pomlad prebudila je tudi naše mlado društvo. Po dolgem premolku od zadnjega jesenskega zborovanja, sešlo se je sv. Jurija dan v mengeški šoli nepričakovano veliko število zavednih društvenikov od blizo in daleč, znak, da se marljivo naše učiteljstvo vrlo zanima za to društvo. Po običajnem pozdravu naznani g. predsednik J. Janežič, da je v imeni društva čestital brzojavno vlerodnemu deželnemu predsedniku g. baronu Andreju Winklerju povodom desetletnice njegovega plodonosnega službovanja na Kranjskem in da se je

*) Led je prebit! Novemu društvu želimo mnogo uspeha ter prosimo za daljna poročila. Ured.